

CAPUT QUINTUM.

De miraculi definitione.

Cum Scripturæ sacræ divinitas nondum à nobis contra Deistas demonstrata sit, hinc quæstiones de miraculis, nec Sacripturâ sacrâ, nec revelatione, quorundam theologorum instar, sed rationis ope discutemus. Absit tamen ut quidquam dicamus quod Scripturæ vel Traditioni adversetur. Prima autem quæstio menti sese offerens ad miraculi definitionem spectat, in qua philosophi et theologi diversimodè sentiunt.

Miraculum à mirando dicitur. 1º Quidam illud definiunt *opus arduum, rarum et insolitum.*

Verùm sic definiri non potest. 1º Quidem dici non debet *opus arduum.* Si enim respectu Dei res consideretur, nihil arduum est, penes ipsum omnis potestas, ex æquo valet omnia; igitur nullum esset miraculum, si sic definiretur. Nec etiam respectu hominis sic definiri potest. Nam plura sunt homini difficilia, ardua, quæ vires ipsius longè exsuperant, quæque tamen non sunt miracula, saltem eo sensu qui in præsentia quæstione requiritur; talia sunt multa phænomena in cælis. 2º Definiri non potest *opus rarum et insolitum;* tum quia, si Deus vellet quotidie mortuum ad vitam revocare, illud opus non minus foret miraculum; tum quia Christi miracula frequentia fuerunt, ut infra videbitur: tum quia quandoquæ sunt in terris et in cælis effectus stupendi ac insoliti, qui tamen, fatentibus omnibus, non sunt miracula.

2º Lockius miraculum definit, *opus sensibili quod superat captum spectatoris, quodque cursui naturæ contrarium credit spectator ille et divinum judicat.*

Verùm hæc non est vera miraculi notio. Nam opus est miraculosum in se et antè quodvis spectatoris iudicium. Opus est miraculosum, sive à spectatore miraculum iudicetur, sive non. Prætereà, si valeret hæc miraculi notio, igitur præstigiæ et fraudes essent vera miracula, ubi à spectatoribus divinæ virtutis esse iudicarentur: quod repugnat. Demùm, si ita esset; idem opus posset esse simul miraculum et non miraculum, si nempè iudicarent spectatores de eo diversè.

5º Hutteyillius, lib. cui tit. *la Religion prouvée par les faits*, miraculum definit, opus rarum, stupendum, ex legum generalium nobis incognitarum harmoniâ et mechanicâ resultans, quod propriâ industriâ homines producere nequeunt, quodque ab ente finito prævideri non potest, nec produci; seu, ut aliquandò loquitur, est opus rarum stupendum, ex legibus generalibus motuum incognitis dimanans. Hanc definitionem, quam eâ mente excogitavit ut novâ ratione Spinosæ sophismata refelleret, argumentis à priori ductis ex sapientiâ Dei, quem vult uti semper legibus universalissimis ac simplicissimis, probabilem reddere aggressus est. Sed frustrâ. Nam, 1º ipsi philosophi qui mundum præsentem opus omnium perfectissimum, seu absolutè seu relativè, esse decernunt, et legibus universalissimis et simplicissimis eundem à Deo regi et conservari studiosius statuunt, ut Leibnitzius, Wolffius, etc. nunquàm ejusmodi hutteyillianâ hypothesi usi sunt ad

explicandam causam factorum illorum mirabilium quæ referuntur in Scripturis, ei miracula appellantur. Hi miracula illa pro factis indubitatis admittunt, et nunquam ea habuerunt ut effectus ex legum generalium incognitarum harmoniâ et mechanicâ ortos, seu ut consecutiones legum incognitarum communicationis motum (1). Nimirum peritiores erant in physicis et mechanicis quam ut animo sibi fingerent, vel ipsum S. Petri super aquas eo minus graves incessum non esse planè oppositum effectui ex legibus naturalibus gravitatis sequi-nato, juxta quas corpus gravius pari volumine aquæ constanter immergitur in iisdem circumstantiis physicis, in quibus reperiebatur S. Petrus. Nec dubitarunt à sapienti philosophandi ratione omnino esse alienum comminisci leges alias generales incognitas, ex quarum harmoniâ et mechanicâ prodierit ille effectus. Si porro factum illud miraculosum legibus ejusmodi motuum incognitis sapiens philosophus adscribere non potest, quanto magis multa alia. 2° Notum est totam physicam niti analogiâ inter effectus physicos et causas physicas. Sine ejusmodi analogiâ ab omnibus philosophis sapienter admissâ nesciremus v. g. utrum aër sit gravis, quia experimenta ex quibus aëris gravitas colligitur, non nisi de partibus aliquibus aëris tentata sunt et tentari potuerunt. Jam verò analogia illa planè destrueretur, si admitterentur cum Huttevilio leges generales mechanicæ producendis pares effectibus omnino oppositis, iis qui sequuntur ex legibus motuum generalibus, constanti experienciâ cognitis.

(1) Vide Leibnitzium, *essai de Théodicée*, § 249 et alibi.

4° Celebris Clarkius, tom. 5, cap. 49, miraculum definit *effectum contrarium cursui seu ordini consueto naturæ, productum interventu extraordinario alicujus Entis intelligentis homini superioris*. Per naturæ cursum aut ordinem consuetum intelligit actionem Dei constantem et uniformem in conservandis mundo et mundi ordine, sive illa Dei actio sit immediata, sive mediata tantum, quatenus utitur ministerio agentium intelligentium sibi subordinatorum.

Addit illum effectum produci interventu extraordinario entis alicujus intelligentis homini superioris, id est, interventu immediato Dei, aut angeli. Hinc tradit aliam et theologiam, ut ait, miraculi definitionem, quæ ejusmodi est *ibid.* p. 155 edit. 1728. Vera definitio miraculi, inquit, est opus extraordinarium quod ab ordine communi et cursu regulari providentiæ recedit, productum vel à Deo ipso immediate, aut ab aliquo agente intelligenti homini superiore; in probationem alicujus doctrinæ specialis, aut in declarationem missionis divinæ alicujus personæ, et ei præbendam auctoritatem. Atqui, pergit, nisi potestas quædam superior ejusmodi operi contradicat, aut illud editum sit in gratiam dogmatis manifestè repugnantis, vel vitio fovendo idonei (quo casu nulla miracula probarent), adhærendum est sine hæsitacione doctrinæ à cælo derivatæ; et is qui miraculi est autor, habendus est ut homo ipsius Dei auctoritate approbatus. Hæc Clarkius, qui miracula quæ referuntur in Scripturis, quantum ad operis substantiam spectata, posse ab angelis bonis, per potestatem ipsis naturalem, fieri existimat, si exci-

piatur mortuorum resurrectio; imò et posse etiam à dæmonibus, permittente Deo, perpetrari.

5° Sanctus Thomàs, parte 1, quæst 140, duplicis generis miraculum distinguit, aliud propriè et strictè dictum, aliud impropiè et largè sumptum. Utrumque generatim est opus rarum, sensibile, stupendum, contrarium effectibus ex consueto cursu et ordine rerum corporearum consequentibus, ab aliquo Ente intelligente; homini superiore productum. Hæc non sunt verba sancti doctoris, sed ejus doctrinam manifestè referunt. Miraculum autem propriè et strictè dictum definit, id quod sit *præter ordinem totius naturæ*, id est, quod à nullâ creaturâ, per potentiam sibi naturalem, produci potest, sed à solo Deo, juxta illud Scripturæ quod citat: *qui facit mirabilia solus*. Miraculum verò impropiè et largè dictum, juxta S. Doctorem, prætergreditur solum ordinem alicujus naturæ id est, quamvis consequi nequeat ex ordine et cursu consueto rerum corporearum, neque produci possit ab homine, attamen non superat naturalem potentiam aliquorum agentium intelligentium homini superiorum, nempe angelorum; seu etiam malorum.

Quæ doctrina, ut penitiùs intelligatur, observanda sunt duo quæ S. Doctor in eadem quæstione statuit. Unum est, naturam corpoream *non obedire angelis ad nutum*, seu ipsis non inesse naturalem potestatem, quæcumque voluerint, immediatè efficiendi in natura corporea, quascumque nimirum in corpora quælibet formas essentielles inducendi. Alterum est, inesse tamen angelis, ut potè substantiis spiritualibus et nobi-

lioribus naturâ corporeâ, aliquam in corpora facultatem naturalem, nempe potentiam ea movendi; adeoque applicandi corpora activa passivis, et sic in ista inducendi formas et alterationes diversas, quæ è rerum cursu non sequerentur, quasque mutationes insignit nomine miraculorum impropiè et largè dictorum miraculorum secundi ordinis et quoad nos, qui non perspicimus hos eventus oriri ex applicatione insensibiliter factâ agibilium corporeorum passivis. Cùm autem angelis malis non ademptæ sint per peccatum facultates ipsis naturales, sequitur in dæmonibus manere potentiam movendi corpora, sed multis modis restrictam, ne eâ abutantur in perniciem societatis et perturbationem universi. Eâ tamen uti possunt, ubi permittit Deus; atque indè sit quòd aliquandò non solum præstigiis et corporum substitutionibus celerrimè et insensibiliter productis, sed et veris miraculis impropiè dictis, hominibus possint illudere, qui tamen nunquàm, nisi suâ culpâ, ejusmodi operationibus falluntur.

Miraculum verò propriè dictum, cùm supponat in agente potentiam cui natura corporea obediat ad nutum; quæ potentia soli Deo naturalis est, idcirco statuit S. Doctor illud à solo Deo posse immediatè produci. Saltem produci nequit ab angelo bono quolibet per potentiam sibi naturalem, quæ potentia non indigeat speciatim restringi, uti restringitur potentia dæmonis, quippè cùm angeli boni semper Deo pareant, nunquàm ab ordine recedant, nunquàm possint potentia suâ abuti. Utrùm verò miraculi alicujus propriè dicti pa-

trandi potentiam extraordinariam et supernaturalem Deus concedere queat angelo bono, nulla videtur in eo esse difficultas, si solum excipias casum in quo miraculum ejusmodi involveret aliquid creari ex nihilo. Nam potestas creandi omnipotentiae est appendix, et nulli enti finito communicari potest. Cùm verò potestas miraculi propriè dicti, etiam infiniti generis, non nisi extraordinariè et supernaturaliter angelo bono competere possit, sequitur eam angelis malis nunquam à Deo concedi; siquidem Deus iis dona quaecumque supernaturalia profectò non largitur.

Hæc est summa doctrinæ S. Thomæ de miraculis, quam omnes theologi amplecti solent; et plures philosophi qui rem accuratiùs perpenderit, quantum ad substantiam amplectuntur.

Cæterùm ad institutum nostrum non pertinet ut singula quæque ad miraculi definitionem spectantia diligentius perscrutemur et decernamus. Causa religionis christianæ, ut exemplo celeberrimorum ejus defensorum apertum sit, ex ejusmodi disquisitionibus non est religata.

Ex dictis claret miraculum in se consideratum et independentè à causâ per quam produci potest, prout in præsentî à nobis spectatur, rectè definiti *opus sensibile, stupendum, contrarium cursui vel ordini consueto naturæ*. In eo theologi, ac inter christianos philosophi, concordés esse videntur, in eaque definitione, prætermisissis aliis quæ fusiùs prosequi supervacaneum est, stamus, confestim ad alia properantes.

CAPUT SEXTUM.

De possibilitate miraculi.

Spinosa leges viresque naturæ (quæ natura, ipse Deus est, juxta ipsum) nullam posse pati mutationem ratus, idèò miraculi possibilitatem negavit contra ipsum sit.

PROPOSITIO.

Possibile est miraculum.

PROB. 1º. Ex modò dictis, miraculum est opus sensibile, stupendum, contrarium cursui vel ordini consueto naturæ: atqui tale opus est possibile. Nam evidens est Deum, totius naturæ dominum, posse producere opus sensibile, stupendum, contrarium cursui vel ordini consueto naturæ, qualis est v. g. mortui resurrectio, fluminis versus originem regressus. Cùm enim sit liber in suis operibus, cùm omnia arbitratu suo effecerit, cùm liberè vitam hominibus dilargitus fuerit, etc. manifestum est penès eum esse effectus oppositos produceret.

PROB. 2º. Deo difficilius non est planetam sistere, quàm movere; hominem è mortuis excitare, quàm creare: atqui Deus movet planetas, homines creavit; ergo potest planetas sistere, mortuos ad vitam revocare. Porrò hæc sunt miracula, cùm ordini rerum assueto sint opposita. Ergo, etc.